

ANTANAS KRAUJELIS-SIAUBŪNAS
1928 10 28–1965 03 17

Vytauto apygardos Liūto būrio partizanai. Sėdi iš kairės: Bronius Raškevičius-Tauras, Antanas Kraujelis-Siaubūnas, stovi iš kairės: Justinas Apacianka-Viesulas, Henrikas Ruškulis-Liūtas, Danielius Bružas-Atlantas ir Bronius Kemeklis-Kerštas. Apie 1950 m. *Iš Genocido aukų muziejaus fondų*

Kraujelių šeima. Kaniūkai, 1929 m. Sėdi tėvai Anelė ir Antanas Kraujeliai. Priekyje stovi duktė Ona, ant tėvo kelių sėdi sūnus Antanas. Už tėvų Kraujelių stovi A. Kraujelienės sesuo Petronėlė. *Iš Janinos Šyvokienės asmeninio archyvo*

A. Kraujelio artimieji prie tipinio atminimo ženklo buvusioje partizanų ryšininkų Kraujelių sodyboje. Molėtų r. Alantos sen. Kaniūkų k. Ženklo aut. dizaineris R. Navickas. Atidengtas 2001 m. liepos 7 d. *Iš Janinos Šyvokienės asmeninio archyvo*

Antanas Kraujelis gimė 1928 m. spalio 28 d. Utenos aps. Alantos vls. Kaniūkų k. Stepono Kraujelio ir Anelės Pagalytės-Kraujelienės šeimoje. Kartu augo seserys ir broliai: Ona (g. 1926 m.), Vitalija (g. 1930 m.), Alfonsas ir Konstancija (g. 1932 m.), Bronius (g. 1934 m.), Anelė (g. 1936 m.), Bronė (g. 1938 m.), Janina (g. 1943 m.) ir Stefanija (g. 1945 m.). Antanas mokėsi Kaniūkų pradžios mokykloje, 1945 m. baigė šešias Alantos progimnazijos klases.

Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai Kraujelių sodyboje vietinės valdžios nurodymu buvo klubas-skaitykla, kurios vedėju buvo paskirtas A. Kraujelis. Namuose dažnai vykdavo kaimo jaunimo susibūrimai, gegužinės, vakaronės, kuriose lankydavosi ir partizanai. Jie pavesdavo A. Kraujeliui įvairias užduotis, pargabenti ginklų ir šaudmenų.

1947 m. sodyboje buvo įrengti ir partizanų bunkeriai. Visa šeima globojo ir rūpinosi juose gyvenančiais ir dirbančiais Vytauto apygardos partizanais. Antanas, seserys Ona ir Vitalija tapo Vytauto apygardos partizanų ryšininkais. Ona pasirinko Ramunėlės, o Vitalija – Saulutės slapyvardžius. Jiems teko pavogti žuvusių partizanų Jono Vyžinto-Svirplio ir Broniaus Steiblio-Marso palaikus ir slapta palaidoti juos Kaniūkų k. kapinėse.

1948 m. rudenį, sustiprėjus stribų ir saugumiečių sekimui bei padažnėjus nuolatiniams siūlymams tapti šnipu, A. Kraujelis pasitraukė į Vytauto apygardoje veikusį Mykolo Urbono-Liepos būrį ir pasirinko slapyvardį Pabaisa (vėliau pakeitė jį į Siaubūną). 1949–1950 m. buvo nuvykęs į Varėnos aps. Merkinės apylinkes ir susitiko su Dzūkijos partizanų vadovybe. Kaip Rytų Aukštaitijos atstovas dalyvavo partizanų pasitarime. 1950 m. liepos mėn. A. Kraujelis perėjo į Žėručio rajono vado Henriko Ruškulio-Liūto būrį, veikusį Utenos, Anykščių ir Molėtų rajonuose, ir buvo paskirtas rajono Žvalgybos skyriaus viršininku. 1950 m. rudenį perėjo į naujai sukurtą Vytauto apygardos Liūto rinktinės Vyčio būrį. 1951 m. rudenį A. Kraujelis buvo paskirtas Žėručio rajono štabo viršininku.

Partizanų gretos retėjo: 1951 m. buvo suimtas būrio vadas H. Ruškulis. 1952 m. partizanų teliko du: Siaubūnas ir Vladas Petronis-Nemunas. 1954 m. A. Kraujelis jau buvo vienas. Jis tęsė partizaninę kovą Molėtų, Anykščių ir Utenos rajonuose ir pakeitė savo veiklos taktiką – sovietų aktyvistams rašė įspėjamojo turinio laiškus, reikalaudamas neskriausti žmonių, gynė žmones nuo sovietinių kolūkių pirmininkų ir komunistų partijos aktyvistų savivalės. Būdamas pramuštgalviškai drąsus, vaikščiojo persirengęs moterimi, skirdavo kolūkių pirmininkams, brigadininkams prievoles natūra ir kt. Apie jo žygdarbius sklido legendos. Tačiau jėgos buvo nelygios: iš vienos pusės – galingas KGB, o iš kitos – vienišas partizanas.

1952–1954 m. laikotarpiu A. Kraujelis buvo sužeistas jaunystės draugo Edmundo Satkūno, užverbuoto sovietinių represinių struktūrų darbuotojų. A. Kraujelis labai išgyveno dėl šios išdavystės, neneigė, kad pats nušovė jį norėjusį nužudyti draugą. Buvo aišku, kad yra sekamas, bus bandoma jį suimti ar nužudyti.

Siaubūną globojo geros valios žmonės, parūpindavę maisto, drabužių, medicinos ir kitų reikmenų. 1955 m. A. Kraujelis susipažino su būsima žmona Janina Snukiškyte. 1956 m. susilaukė sūnaus Antano.

Nuo 1960 m. A. Kraujelis slapstėsi Utenos r. Papiškių k. Antano ir Onos Pinkevičių sodyboje (A. Pinkevičius buvo vedęs A. Kraujelio žmonos seserį). Gyvenamajame name po krosnimi jis buvo įsirengęs slėptuvę.

1965 m. kovo 17-osios rytas buvo lemtingas. LSSR KGB darbuotojai apsupo A. Pinkevičiaus namus ir surado bunkerį. A. Kraujelis susišaudymo metu buvo sužeistas ir, nenorėdamas pasiduoti gyvas, nusišovė.

1951 m. rugsėjo 20 d. A. Kraujelio tėvai ir penkios seserys buvo ištremti į Irkutsko sr. Golumetės r. Inginsko gyvenvietę. Sesuo Ona jau buvo ištekėjusi, bet 1952 m. ir ji buvos ištremta su anyta ir dviem dukrelėmis. 1960 m. antrą kartą Kraujelių šeima buvo priversta grįžti į Sibirą (Krasnojarsko kr., Maklakovas). Iš antros tremties šeimai leista sugrįžti 1966 m.

1997 m. gruodžio 22 d. A. Kraujeliui pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos Prezidento 1998 m. gegužės 19 d. dekretu jis apdovanotas Vyčio kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžius), Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 1998 m. birželio 10 d. įsakymu jam suteiktas vyr. leitenanto laipsnis, o 2010 m. kovo 18 d. įsakymu apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties).

Pagal Janinos Šyvokienės knygą
„Gyvenimą paaukojęs Tėvynei“
(Antano Kraujelio sesers ir artimųjų prisiminimai,
Vilnius, 2006)
parengė Rūta Trimonienė